

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ЦЕНТР ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
Кафедра міжнародних економічних відносин**

**Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Козак Юрій Георгійович
(підпис)**

“ ___ ” _____ 2019 року

Випускна робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою

«Підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції (на прикладі ПАТ «Одескабель»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 7 ЦЗФН
спеціальності
6.030503 Міжнародна економіка
Лужинська Катерина Андріївна
Науковий керівник: к.е.н. доцент
Короленко Наталія Валеріївна

ОДЕСА - 2019 р.

АНОТАЦІЯ Лужинська К.А.

«Підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції (на прикладі ПАТ «Одескабель»)» випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес управління зовнішньоторговельною діяльністю ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції України.

У роботі розглядаються теоретичні основи поняття «зовнішньоторговельна діяльність підприємства» та визначено особливості зовнішньоторговельної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції, проведено узагальнення чинників впливу на розвиток зовнішньоторговельної діяльності в умовах євроінтеграції, а також розглянуто основні методики оцінки оцінки зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

Проведено дослідження ефективності зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції, а також здійснено аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПАТ «Одескабель».

Запропоновано рекомендації щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції» зокрема брати активну участь у профільних виставках, відкрити філіал в Чехії.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, ефективність зовнішньоторговельної діяльності, фактори впливу, євроінтеграція, SWOT-аналіз, обсяги експорту та імпорту.

ANNOTATION Kateryna Luzhynska

«Increasing the efficiency of foreign trade activity of the enterprise in the conditions of european integration (for example, PJSC «Odeskabel»)» on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of speciality 6.030503 "International economy" the Odessa national economic university - Odessa, 2019

The work consists of three sections. The object of the research is the process of management of foreign trade activities of PJSC «Odeskabel» in the conditions of European integration of Ukraine.

The article considers the theoretical foundations of the concept of "foreign trade activity of the enterprise" and specifies the peculiarities of foreign trade activity of domestic enterprises in the conditions of European integration, generalizes factors influencing the development of foreign trade activity in the conditions of European integration, and also considers the main methods of estimating the estimation of foreign trade activity of the enterprise.

The research of the effectiveness of foreign trade activity of PJSC «Odeskabel» in the conditions of European integration was conducted, as well as the analysis of financial and economic results of PJSC «Odeskabel» activity was conducted.

Recommendations on improvement of foreign trade activity of PJSC «Odeskabel» in the conditions of European integration are offered, in particular, to take an active part in specialized exhibitions, to open a branch in the Czech Republic.

Key words: foreign trade activity, efficiency of foreign trade activity, factors of influence, European integration, SWOT-analysis, export and import volumes.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	6
1.1. Сутність та значення зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції.....	6
1.2. Фактори впливу на зовнішньоторговельну діяльність підприємства в умовах євроінтеграції.....	14
1.3. Методика оцінки зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції.....	24
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ» В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	32
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Одескабель».....	32
2.2. Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПАТ «Одескабель».....	38
2.3. Аналіз зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції.....	50
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ» В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	60
3.1. Проблеми та перспективи зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції.....	60
3.2. Рекомендації щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції.....	69
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	88

ВСТУП

Європейська інтеграція є стратегічним завданням для України. Україна має значний потенціал для розвитку транскордонного співробітництва як одного з напрямків реалізації євроінтеграційних прагнень, що пояснюється унікальним геополітичним положенням країни. Україна має значний історичний досвід співпраці із країнами, що мають спільні з нами кордони. Оскільки Україна розташована в центрі Європи, вона має ряд стратегічних характеристик, і серед них – розвинений транзитний потенціал.

По території нашої країни проходить велика кількість транспортних комунікацій, що надає можливість нашій країні участі у міжнародних проектах з транспортування різного виду сировини та іншої продукції. Курс на європейську інтеграцію є природним наслідком здобуття Україною державної незалежності. Входження в Європу, зокрема в Європейський Союз – це, перш за все, ефективна економічна співпраця з країнами континенту на паритетних умовах. Таким чином зовнішня політика нашої держави, спрямована на євроінтеграцію набуває дедалі ширшої підтримки в українському суспільстві та поступово стає складовою внутрішньої політики України на усіх рівнях. У таких умовах відбувається значна активізація зовнішньоторговельної діяльності вітчизняних підприємств.

Питанням дослідження зовнішньоторговельної діяльності підприємств займалися багато вчених, зокрема: К.В. Антонюк, В.Т. Венцель, Г.М. Гринишин, Є.С. Грищенко, Ю.Г. Козак, П.О. Куцик, І.М. Манаєнко, О.Д. Михасик, А.Ю. Погребняк та інші. Водночас дослідження зовнішньоторговельної діяльності в умовах євроінтеграції залишається не до кінця дослідженим. З огляду на вищенаведене обрана тема для дослідження є досить актуальною на сьогодні.

Метою дипломної роботи є розробка шляхів підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції.

Для досягнення зазначеної мети будуть виконані такі завдання:

- дослідити сутність та значення зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції;
- визначити фактори впливу на зовнішньоторговельну діяльність підприємства в умовах євроінтеграції;
- розглянути методику оцінки зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції;
- надати організаційно-економічну характеристику ПАТ «Одескабель»;
- провести аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПАТ «Одескабель»;
- здійснити аналіз зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції;
- визначити проблеми та перспективи зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції;
- запропонувати рекомендації щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції.

Предметом дослідження є організаційно-економічні заходи підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління зовнішньоторговельною діяльністю ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції України.

Методи дослідження. В роботі використовувалися такі методи дослідження: теоретичного узагальнення, економіко-конструктивні методи; статистичні методи; метод аналізу; графічні методи дослідження та інші.

Інформаційною базою для написання роботи виступають навчально-методичні матеріали, наукові праці вчених з менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, нормативно-правові документи, а також дані фінансової звітності та організаційно-управлінської документації ПАТ «Одескабель».

ВИСНОВКИ

У процесі виконання даної дипломної роботи виконані усі поставлені завдання та досягнута головна мета. За результатами виконаної роботи доцільно зробити наступні висновки.

1. Досліджено сутність та значення зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції. Встановлено, що активна зовнішньоторговельна діяльність сприяє розвитку світової та національної економіки, зміцнює імідж держави, забезпечує економічну безпеку, сприяє підвищенню конкурентоспроможності тощо. Зовнішньоторговельна діяльність є драйвером для розвитку та економічного зростання держави та підприємств. Сучасні тенденції характеризуються посиленням зовнішньоторговельної діяльності у сфері інновацій, наукоємного виробництва, медицини та освіти. Особливо важливою зовнішньоторговельна діяльність є для України в сучасних євроінтеграційних умовах. Для нашої держави та вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції відкрились нові можливості для розвитку і поглиблення зовнішньоторговельної діяльності.

2. Визначено фактори впливу на зовнішньоторговельну діяльність підприємства в умовах євроінтеграції. З'ясовано, що на ефективність зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції роблять значний вплив зовнішні та внутрішні фактори. Зовнішні та внутрішні фактори підприємства тісно взаємопов'язані: з одного боку, підприємство створює внутрішнє середовище під впливом та на базі врахування факторів зовнішнього середовища, з другого – підприємство адаптується до зовнішнього середовища за допомогою факторів внутрішнього середовища. Спираючись на перелічені фактори можна зробити висновок, про те, що необхідно постійно оцінювати особливості факторів внутрішнього та зовнішнього середовища в умовах євроінтеграції і враховувати їх при здійсненні зовнішньоторговельної діяльності підприємства.

Крім того, важливо вітчизняним підприємствам використовувати усі можливості, які появились перед ними внаслідок співпраці нашої держави з ЄС.

3. Розглянута методика оцінки зовнішньоторговельної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції. Встановлено, що підприємствам варто проводити оцінку ефективності зовнішньоторговельної діяльності. На даний час відсутня єдина методика проведення такої оцінки. В залежності від специфіки господарювання, цілей зовнішньоторговельної діяльності підприємства можуть для оцінки її ефективності використовувати такі групи методів: економіко-математичні, графічні, балансові та коефіцієнтні, порівняльні та елімінування. Кожна із зазначених груп методів має свої як переваги, так і недоліки. Тому для отримання більш достовірної інформації варто використовувати одночасно декілька методів. Крім того, підприємства варто доповнювати існуючий методичний інструментарій власними розробками.

4. Дана організаційно-економічна характеристика ПАТ «Одескабель». ПАТ «Одескабель» є досить успішним вітчизняним підприємством по виробництву кабелів. Дане товариство здійснює свою діяльність як в Україні, так і за кордоном. ПАТ «Одескабель» виробляє широкий асортимент продукції, що розширює кількість клієнтів. Крім головного виробництва ПАТ «Одескабель», розташованого у м. Одеса, має філії у 6 містах України. Загалом, ПАТ «Одескабель» має важливе значення для розвитку телекомунікаційної галузі в Україні. У

5. Проведено аналіз фінансово-економічних результатів діяльності ПАТ «Одескабель». За результатами проведеного аналізу можемо констатувати, що ПАТ «Одескабель» є досить успішним вітчизняним підприємством. Протягом 2015-2017 рр. ПАТ «Одескабель» отримує стабільні прибутки, які зростають. Зокрема, у 2017 р. чистий прибуток склав 65010 тис. грн. Більшість фінансових показників мають позитивні зміни. ПАТ «Одескабель» є рентабельним та фінансово стійким підприємством. Залежність від позикового капіталу ПАТ «Одескабель» є незначною.

6. Здійснено аналіз зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції. Встановлено, що ПАТ «Одескабель» здійснює активну зовнішньоторговельну діяльність. Щорічно обсяги експорту зростають, за результатами 2017 р. обсяг реалізованої продукції на експорт склав 481767 тис. грн. або 30,3 % від усього розміру реалізації. ПАТ «Одескабель» орієнтоване на експорт, щороку відкриває для себе нові зарубіжні ринки збуту. За сучасних євроінтеграційних умов поглиблюються відносини ПАТ «Одескабель» з Словачією, Чехією, Німечиною, Ливою та Польщею, тобто країнами учасники ЄС. Підписання угод та договорів України з країнами ЄС сприяють розвитку міцних відносин ПАТ «Одескабель» з країнами-учасницями даного об'єднання. Найбільш перспективними для ПАТ «Одескабель» є ринки країн ЄС. Тому в перспективі підприємство й надалі буде розширювати свою присутність на даних ринках збуту кабельної продукції.

7. Визначено проблеми та перспективи зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції. Провівши аналіз зовнішнього середовища ПАТ «Одескабель» можемо констатувати, що на його зовнішньоторговельну діяльність в умовах євроінтеграції значний вплив має як макро-, так і мікрооточення. За результатами PEST-аналізу встановлено, що найбільший вплив на товариство мають економічні фактори, а найменший – соціальні фактори. SWOT-аналіз показав, що досліджуване товариство має потенціал для розвитку зовнішньоторговельної. ПАТ «Одескабель» необхідно навчитися ефективно використовувати свої сильні сторони та можливості, що існують в зовнішньому середовищі. При цьому важливо адаптуватись до зовнішніх загроз, а також працювати над усуненням слабких сторін.

8. Розроблено рекомендації щодо удосконалення зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» в умовах євроінтеграції. З метою підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності ПАТ «Одескабель» рекомендовано здійснити переорієнтацію збуту з ринків країн СНД на ринки країн ЄС. Адже, в

сучасних умовах саме європейські ринки збуту є найбільш перспективними. Для цього рекомендовано впровадити два заходи, а саме відкрити філіал у Чехії, а також взяти участь у виставковій діяльності. Від зазначених заходів ПАТ «Одескабель» зможе отримати додаткові прибутки. Зокрема, від участі у виставці ПАТ «Одескабель» отримає додатковий дохід в розмірі 132,7 тис.грн., а відкриття філіалу принесе прибуток в перший рік в розмірі 7801,2 тис. грн. З огляду на вищенаведене вважаємо зазначені заходи досить ефективними.

Отже, для розвитку ПАТ «Одескабель» важливим є здійснення зовнішньоторговельної діяльності з країнами ЄС. Саме ринки ЄС є найбільш перспективними для ПАТ «Одескабель». Проведений аналіз дозволив виявити можливості щодо підвищення зовнішньоторговельної активності ПАТ «Одескабель» з країнами ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко Л., Гарбовська Н. Формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах євроінтеграції. Економіка та менеджмент: перспективи розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 20 листопада 2014 р.) / за заг. ред. О. Прокопенко. Суми: СумДУ, 2014. – С. 11-14.
2. Александров В.В. Формування системи показників оцінки ефективності операційної діяльності підприємства / В.В. Александров, В.С. Курячий // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2015. – № 59 (1168). – С. 105-108.
3. Антонюк К.В. Визначальні фактори розвитку сучасної міжнародної торгівлі послугами. / К.В.Антонюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Випуск 6. – С.46-51.
4. Беззуб І. Сучасний стан і перспективи української євроінтеграції. [Електронний ресурс] / І. Беззуб. – Режим доступу до документу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1209:suchasnij-stan-i-perspektivi-ukrajinskoji-evrointegratsiji&catid=8&Itemid=350.
5. Березовська І.А. Зона вільної торгівлі з ЄС як рушій європеїзації українського законодавства / І.А. Березовська // Журнал європейського і порівняльного права. – 2017. – Вип.1. – С. 41-58.
6. Венцель В.Т. Зовнішньоекономічна діяльність: підходи до розуміння в довідковій та нормативно-правовій літературі / В.Т. Венцель // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1(55). – С. 43–45
7. Господарський Кодекс України, закон України від 16 січня 2003 року N 436-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до документу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1576-12..>

8. Гринишин Г.М. Методика аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств / Г.М. Гринишин // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2014. – Вип. 1. – С. 63-73.

9. Грищенко Є.С. Теоретичні аспекти визначення сутності міжнародної економічної інтеграції / Є.С. Грищенко, Н.Є. Скоробогатова // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 24. – № 1. – С. 16-21.

10. ЄС-Україна: поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/virtual_library/dcfta_guid_ebook_web.pdf

11. Железняк І.О. Глобалізація та глобальні проблеми сучасності: науково-допоміжний бібліографічний покажчик / І.О. Железняк, В.В. Косенко. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. – 354 с.

12. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07 червня 1996 р. № 236/96-ВР (зі змінами та доповненнями) / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 49. – Ст. 164. – 37 с.

13. Залізнюк В. П. Формування ефективної маркетингової стратегії експортної діяльності підприємства в умовах євроінтеграції дис. канд. екон. наук: 08.00.04 // Державний економіко-технологічний університет транспорту. – К., 2016. – 256 с.

14. Залізнюк В.П. Можливості та напрями розвитку експортної діяльності підприємств в умовах інтеграції України в європейський економічний простір / О.В. Кендюхов, В.П. Залізнюк // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – № 2 (9). – 2015. – С. 91-96.

15. Кендюхов О. В. Можливості та напрями розвитку експортної діяльності підприємств в умовах інтеграції України в європейський економічний простір [Електронний ресурс] / О. В. Кендюхов, В. П. Залізнюк // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2015. – № 2. – С. 91-96.

16. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навчальний посібник / Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова. – К.: Освіта України, 2012. – 272 с.

17. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: сучасні особливості функціонування та аналізу розвитку / Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, Т.В. Баранова. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2012. – 182 с.

18. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія] / Ю.Г. Козак, Н.В. Притула. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 162-163 с.

19. Куцик П.О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку / П.О. Куцик, О.І. Ковтун. – Львів: Видавництво ЛКА, 2015. – 594 с.

20. Кушнір Н. Асоціація «Україна – ЄС»: потенційні вигоди та можливі ризики для економіки України / Н. Кушнір // Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 224-228.

21. Малярець Л.М. Аналіз ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства для її стратегічного контролінгу / Л.М. Малярець // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2015. – № 1. – С. 66-72.

22. Манаєнко І.М. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції / І.М. Манаєнко, І.В. Просяник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. – Вип. 18(3). – С. 11-15.

23. Метлина А.Е. Факторы, определяющие экономическую эффективность развития предприятия / А.Е. Метлина // Вестник Томского государственного

педагогического университета: науч. журнал / Томский ГПУ. – Томск, 2003. – №5. – С.75-76.

24. Михасик О.Д. Основні проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні / О. Д. Михасик // Молодий вчений. – 2017. – № 1. – С. 666-669.

25. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.

26. Моргун Г.В. Концепція стратегічного управління експортно-імпортою діяльності підприємства / Г.В. Моргун // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 2, том 1. – 235 с. – С. 71-77.

27. Нестерчук І.К. Соціально-політичні та правові аспекти інтеграційних та глобалізаційних процесів в Україні / І.К. Нестерчук // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2011. – Ч. 2, № 33. – С. 194-197.

28. Нечаева С.Н. Оценка факторов экономической эффективности на микро-уровне / С.Н. Нечаева, В.Б. Малицкая // Вестник Адыгейского государственного университета: реф. науч. журнал / Адыгейский гос. ун-т. - Майкоп, 2010. – №4. – С.124-130.

29. Нижник В.М. Підвищення конкурентного потенціалу та економічної безпеки промислових підприємств за умов розвитку глобалізаційних процесів: монографія / В.М. Нижник. – Хмельницький: ХНУ, 2013. – 525 с.

30. Офіційний сайт ПАТ «Одескабель» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://odeskabel.com/ua/>

31. Пісарюк С.М. Фактори впливу на економічну ефективність операційної діяльності торговельних мереж / С.М. Пісарюк // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – №3(27). – С. 94-99.

32. Погребняк А. Ю. Еволюція наукових поглядів на сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність» / А. Ю. Погребняк, Т. Ю. Хоменко // Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2016. – Вип. 18. – С. 48-55.

33. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 29. – С. 377.
34. Прокушев Е.Ф. Зовнішньоекономічна діяльність / Е.Ф. Прокушев. – Тернопіль: Астон, 2013. – 320 с.
35. Старостіна А. Основні фактори трансформації міжнародного ринку послуг на сучасному етапі розвитку світового господарства / А. Старостіна, І. Проценко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія «Економіка». – 2013. – № 12(153). – С. 99-103
36. Старостіна А. Міжнародне економічне транскордонне співробітництво: суть, зміст, форми, суб'єкти / А. Старостіна, О. Бабанська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – Вип. 9. – С. 6-11.
37. Тищик С.М. Вплив інформаційного глобалізму на інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності / С.М. Тищик // Наук.праціМАУП. – 2012. – Вип. 3(34). – С. 202-208.
38. Толстая К.И. Совершенствование правового регулирования внешней торговли / К.И. Толстая // Державне регулювання торгівлі в ринкових умовах. – 2001. – С. 89-95.
39. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
40. Федоронько Н.І. Аналіз ефективності експортних та імпорتنих операцій / Н.І. Федоронько // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 10. – С. 43-51.
41. Фінансова та статистична звітність ПАТ «Одескабель» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smida.gov.ua/db/participant/05758730>

42. Хасбулатов Р.И. Международная торговая политика: учебник для бакалаврата и магистратуры / Р.И. Хасбулатов. – М.: Издательство Юрайт, 2018. – 275 с.

43. Хоменко Т.Ю. Методичні підходи до оцінки ефективності управління зовнішньоекономічною діяльністю / Т.Ю. Хоменко, П.В. Круш // Актуальні проблеми економіки та управління: збірник наукових праць молодих вчених. – 2017. – Вип. 11. – С. 70-79.

44. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Світлана Хрупович. – Тернопіль, 2017. – 137 с.

45. Чепурда Л.М. Оцінка сучасного стану і тенденцій розвитку ринку послуг України / Л.М. Чепурда // Бізнес Інформ. – 2013. – № 4. – С. 270-274.

46. Чернова М.В. Факторы, влияющие на эффективность управления предприятием в конкурсном производстве / М.В. Чернова // Вестник ТГЭУ: межвуз науч. Журнал / Тихоокеанский государственный экономический университет – Владивосток, 2012. – № 2. – С. 69-78.

47. Швагер О.Р. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств: формування методики аналізу [Електронний ресурс] / О.Р. Швагер // Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/89.pdf>

48. Шершеневич Г.Ф. Учебник товарного права / Г.Ф. Шершеневич. – Фирма «Спарк», 1994. – 25 с.

49. Шкурат І.В. Вплив глобалізації на розвиток міжнародного співробітництва українських міст / І.В. Шкурат, Н.О. Сидоренко // Державне управління та місцеве самоврядування : тези XII міжн. наук. конгр. (Харків, 29 березня 2012 р.) / ХарРІ НАДУ. – Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – С. 74-75.